

Dnr: 19/00741

Till:  
Lars Löow, generaldirektör Svenska ESF-  
rådet

## Utvecklingsbehov med anledning av ytterligare ESF-medel

Med anledning av att Europeiska socialfonden får förstärkta medel om 700 miljoner kronor vill SKL tydliggöra några viktiga utvecklingsområden förr utlysningarna. SKL ser främst behov av att stärka befintligt pågående projekt utifrån den korta tidsramen, men lyfter även fram några förslag på nya initiativ.<sup>1</sup> SKL deltar gärna i fortsatt dialog kring denna fråga.

Socialfondens insatser syftar till att: stimulera kompetensutveckling som stärker individers ställning på arbetsmarknaden, förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv, öka övergångarna till arbete bland personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, samt underlätta ungas etablering i arbetslivet och deltagande i utbildning. Fondmedlen ska användas för att förstärka och utveckla den nationella arbetsmarknadspolitiken och för att nå målen i Europa 2020-strategin.<sup>2</sup>

### Arbetsmarknadspolitiken vid ett vägskäl

En viktig bakgrund till de områden som SKL vill lyfta fram är att arbetsmarknadspolitiken idag befinner sig vid ett vägskäl. Arbetsförmedlingen har varslat 4 500 av 13 500 anställda om uppsägning och 132 av 242 arbetsförmedlingskontor föreslås avvecklas med minskad lokal närvaro som följd. Arbetsförmedlingens arbete för möten via digitala kanaler ligger fast.<sup>3</sup> Redan 2015–2018 avvecklade Arbetsförmedlingen kontor i ett 70-tal kommuner.<sup>4</sup> Det finns flera signaler om att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan backar i samverkansuppgiften.<sup>5</sup>

Enligt Januariavtalet (JA) ska ett nytt system inrättas för genomförandet av arbetsmarknadspolitiken. Fristående aktörer ska matcha och rusta arbetssökande utifrån lagen om valfrihet (LOV). Arbetsförmedlingen ska fortsättningsvis stå för kontroll av arbetssökande och fristående aktörer, arbetsmarknadspolitisk bedömning, digital infrastruktur samt statistik och analys.<sup>6</sup>

---

<sup>1</sup> Svenska ESF-rådet kommer att kunna bevilja projekt med slutdatum fram till 30 juni 2022.

<sup>2</sup> Europeiska socialfonden. *Nationellt socialfondsprogram för investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020. Beslutat 3 december 2014.*

<sup>3</sup> Arbetsförmedlingen (28-03-2019). *Arbetsförmedlingens framtida kontorsnät.*

<sup>4</sup> SKL (2018). *Kartläggning av Arbetsförmedlingens kontor och bemanning i kommunerna.*

<sup>5</sup> Inspektionen för socialförsäkringen. (2019:1). *Samordningsförbundens organisering och verksamhet – en granskning av förbund för finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser.*

<sup>6</sup> "Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna" 2019-01-11.

Huvuddelen av de som idag är inskrivna hos Arbetsförmedlingen har behov av flera typer av stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden. Antalet inskrivna med en utsatt ställning<sup>7</sup> ökade från 247 000 till 267 000 individer från april 2013 till april 2018. De utgör omkring 75 procent av samtliga inskrivna hos förmedlingen och prognosen är att detta andelsförhållande kommer kvarstå 2018–2019.<sup>8</sup>

Hur dessa individer ska få ett bra stöd under och efter arbetsmarknadspolitikens förändringar är avgörande för de arbetslösa men också för arbetsgivarna och samhället i stort. Det finns en betydande risk att kostnader för transfereringar och stöd kommer att övervältras på regionerna när arbete för rehabilitering minskar och till kommuner i form av ökade kostnader för ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsinsatser. Redan idag omfattar kommunerna arbetsmarknadsinsatser omkring 5 000 anställda och genomför arbetsmarknadsinsatser för omkring 100 000 individer till en kostnad av cirka fem miljarder kronor årligen.<sup>9</sup>

### **Omfattande kompetensförsörjningsbehov närmaste åren**

Välfärden står inför stora utmaningar framöver. Demografiskt ökar grupperna barn och unga samt äldre betydligt mer än gruppen i arbetsför ålder. Antalet anställda i välfärden behöver öka samtidigt som många medarbetare går i pension. Fram till 2026 behöver drygt 500 000 individer anställas. Till det kan läggas att även näringslivet har stora behov av kompetensförsörjning de närmaste åren.<sup>10</sup> Flera insatser behövs för att möta utmaningen att fler individer får rätt och tillräcklig utbildning, stärkt matchning, digitalisering, effektivisering och att fler arbetar mer och längre.

### **Europeiska socialfonden, kommunerna, regionerna och SKL**

Kommuner och regioner har en central roll i genomförandet av europeiska socialfonden i Sverige och är tillsammans den största medfinansiären i projekten. Medfinansieringen för pågående programperiod uppgick till 849 miljoner kronor från kommuner och regioner 31 december 2018. Motsvarande från statliga aktörer var 697 miljoner kronor där Arbetsförmedlingen dominerar med 648 miljoner kronor.

Medfinansieringsgraden för det fortsatta arbetet i socialfonden har satts till 53 procent. I kommuner och regioner krävs ett avsevärt arbete för att säkerställa att denna uppnås. Det innebär ofta att det tar extra tid att få igång projekt. SKL har under våren 2019 fått flera signaler att statliga aktörers medverkan i befintliga ESF-projekt minskar eller är osäker. Medfinansieringskrav är viktiga för att stötta implementering och motverka utveckling av projekt som inte är tillräckligt angelägna. Dock skulle ett mer flexibelt system med lägre medfinansieringskrav öka möjligheterna att medverka i strategiskt

---

<sup>7</sup> Individer som saknar gymnasieutbildning, utomeuropeiskt födda, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och arbetslösa 55–64 år.

<sup>8</sup> Arbetsförmedlingen (2019). *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2018. Prognos för arbetsmarknaden 2018–2019*.

<sup>9</sup> SKL (2018). *Kommunal arbetsmarknadsstatistik 2017*.

<sup>10</sup> SKL (2018). *Sveriges viktigaste jobb finns i välfärden. Rekryteringsrapport 2018*.

viktiga samverkansprojekt framöver. En medfinansiering kan ske på olika sätt och det bör övervägas om regeringen via särskilda medel kan bidra till medfinansieringen för projekten.

SKL har varit aktiv i utveckling av ESF-projekt för att stärka verksamheter lokalt och regionalt och för policyutveckling. SKL äger flera pågående projekt som *Breddad rekrytering – fler vägar* för att bättre ta tillvara kompetens hos personer med funktionsnedsättning i den framtida välfärden och *Hälsofrämjande etablering* för att stärka arbetet med nyanländas hälsa och utbildningsprojekteten *YrkIn* och *IMprove*. Bland projekt som haft ESF-medel finns *Plug In* för fullföljda studier och *School 2 Work* för transnationellt erfarenhetsutbyte kring studieavbrott, UVAS och flyktingar. Utöver detta är SKL samarbetspart i flera projekt.

### **Förslag på initiativ för att skala upp eller stärka befintliga ESF-projekt**

- *Säkra strategiska implementering av projekt och verksamhet för en fullföljd gymnasieutbildning.* Socialfonden har tillsammans med kommuner och regioner/landsting satsat över 650 miljoner kronor under programperioden 2014–2020 på projekt som motverkar avbrott i skolan. Det finns behov av ett fortsatt arbete som syftar till att tillvarata resultaten. Detta kan ske genom att förstärka och förlänga befintliga projekt som SKL driver och genom det utvecklingsprogram som SKL utvecklat som riktar sig till kommuner som vill göra en strategisk satsning och förutsätter engagerad huvudmannanivå (nämnd och förvaltning), skolor, rektorer och ett team av lokala nyckelpersoner. Arbetet kan koordineras av SKL inom ramen för Uppdrag fullföljd utbildning.
- *En nationell utlysning som förstärker transnationellt utbyte i Flaggskeppsinitiativet School 2 Work (S2W).<sup>11</sup>* Det finns en potential för att fortsätta att utveckla ett välfungerande utbyte mellan medlemsländerna i allmänhet och inom Östersjöregionen i synnerhet omkring frågan att fullfölja studierna.. Fortsatt utbyte bör ske utifrån teman Early School Leaving, NEETs och VET där samtliga ger viktiga erfarenheter för ESF+ programperioden 2021–2027. Arbetet kan koordineras av SKL inom ramen för Uppdrag fullföljd utbildning.
- *Förlängning av SKL:s pågående ESF-projekt Hälsofrämjande etablering för att sprida och implementera erfarenheter till fler än deltagande aktörer.* Metoder utvecklas i sex delprojekt som avslutas december 2020 där erfarenheter bör spridas även till andra aktörer. En förändrad medfinansieringsgrad vore önskvärd för att säkra Arbetsförmedlingens medverkan i det pågående projektet.
- *Projekt för att stärka förebyggande arbete och stödja övergång från utbildning till arbete för unga med funktionsnedsättning.* Arbetsförmedlingen ska enligt sin instruktion samverka med skolan för att underlätta övergången från skola till arbetsliv för ung med funktionsnedsättning och med Försäkringskassan för

---

<sup>11</sup> <https://www.s2wflagship.eu/>

att öka möjligheterna till egen försörjning genom arbete. SKL ser detta som ett viktigt arbete och den förstudie som initierats av Arbetsförmedlingen i projektet Samstart i Stockholm, Malmö och Växjö behöver tas vidare i ett genomförandeprojekt som leds av Arbetsförmedlingen och där fler kommuner får möjlighet att delta.

### Förslag på nya initiativ

- *Nationell utlysning för att tillgänglighetsanpassa det digitala mötet med Arbetsförmedlingen för individer med en utsatt ställning på arbetsmarknaden.* Arbetsförmedlingen digitaliserar sitt arbete för att fler ska kunna hantera sitt ärende på egen hand och frigöra handläggartid till för möten med individer med större behov. Genom ett samverkansprojekt mellan Arbetsförmedlingen och kommuner kan digitala tillgänglighetscoacher utvecklas i ett antal kommuner för att utveckla digitala tjänster utifrån ESF:s horisontella kriterier. Genom det kan ny kunskap tas fram utifrån användarnas behov. DUA kan möjligen vara en struktur för att hålla samman och utveckla arbetet. Befintliga strukturer för att arbeta med deltagardriven tjänstedesign kan användas.<sup>12</sup> Arbetet bör koordineras av Arbetsförmedlingen i samarbete med SKL.
- *Utlysning för ett pilotprojekt för ett nytt arbetsmarknadsprogram och ersättningssystem för individer som står långt ifrån arbetsmarknaden.* SKL har tagit fram ett förslag på nytt arbetsmarknadsprogram för individer 25–58 år med behov av individuellt anpassade insatser från flera aktörer samtidigt. Särskilda behov kan finnas för de som saknar en sjukpenninggrundande inkomst och de som får avslag på ansökan om sjuk- och aktivitetsersättning. Deltagande i programmet föregås av en ansökan från individen och en bedömning via ett strukturerat bedömningsinstrument. Programtiden är ett år, med möjlighet till förlängning. Statlig ersättning utgår under programtiden. Förslaget bygger på nationell och internationell forskning samt beprövad erfarenhet från kommuner som redan byggt upp liknande programverksamhet. Dialog har förts med berörda departement och myndigheter som visat stort intresse för ett fortsatt arbete. En workshop har också genomförts med kommuner som är intresserade av att ingå i ett pilotprojekt. Genom en pilot kan programmet kvalitetssäkras under en tvåårsperiod. Den del som rör statlig ersättning för individen kan dock kräva försökslagstiftning där en utlysning skulle kräva att dialog förs med berörda departement om ett större uppdrag där ESF-finansiering används som en del för att genomföra ett pilotprojekt.
- *Nationell eller regional utlysning för att stärka avbrottsförebyggande arbete inom vuxenutbildningen (komvux).* Komvux har en viktig funktion för att möjliggöra en fullföljd gymnasieutbildning och för omställning på

---

<sup>12</sup> SKL:s Innovationsguiden och Arbetsförmedlingens växthus.

arbetsmarknaden. En allt större fråga är hur verksamheten kan möta en växande grupp med mer omfattande stödbehov. Samtidigt hamnar komvux ofta utanför viktiga nationella utvecklingsåtgärder och är underforskat.<sup>13</sup> Den kunskap som har byggts upp kring förebyggande av studieavbrott i gymnasieskolan saknas för komvux, då det endast finns vissa avgränsade studier.<sup>14</sup> Arbetet kan koordineras av SKL inom ramen för Uppdrag fullföljd utbildning eller aktörer på regional nivå.

- *Initiera forskning och aggregera kunskap kring ESF-projekt för fullföljd närvaro och kompetensförsörjning.* För att bedriva forskning kring projekt med stöd från socialfonden och aggregera kunskap har ESF-rådet och Forte inlett ett samarbete.<sup>15</sup> Inom det ser SKL behov av att aggregera kunskapen från de många projekt som satsats på tidiga och förebyggande insatser (minst omkring 650 miljoner kronor 2014–2020). I dessa finns viktiga samlade lärdomar att dra nationellt, för övriga medlemsländer och för EU inför kommande programperioder. SKL arbetar intensivt med frågan om kompetensförsörjning i kommuner och regioner, samt de regionala uppdragen att arbeta med kompetensförsörjning även i andra samhällssektorer.
- *Stärk arbetet mot segregation där statens medel för åtgärder mot segregation används tillsammans med medel från socialfonden.* Förutsatt att vårändringsbudgeten går igenom kommer 421 miljoner kronor att fördelas år 2019 i statsbidrag till kommuner med socioekonomiskt eftersatta områden. Detta statsbidrag handläggs av Tillväxtverket.<sup>16</sup> 32 kommuner ingår i detta arbete. Delegationen mot segregation har under 2018 givit stöd till 54 kommuner och landsting för sitt arbete mot segregation. Genom det har lokala kartläggningar och behovsanalyser tagits fram som är vägledande för hur arbetet kan skalas upp med ESF-medel. Delmos ska 1 juni redovisa övergripande resultat från dessa sammanställningar till regeringen.
- *Vidareutveckla arbetet för utrikes födda kvinnor.* Framförallt utomeuropeiskt födda kvinnor möter hinder att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Statskontoret har nyligen lyft fram hindren i form av kort utbildning, begränsad arbetslivserfarenhet, traditionella familjevärderingar och diskriminering på arbetsmarknaden.<sup>17</sup> 2 maj beslutade regeringen om ändring i Arbetsförmedlingens regleringsbrev

---

<sup>13</sup> SOU 2018:71 *En andra och en annan chans – ett komvux i tiden.*

<sup>14</sup> Jfr. CSN (2016). *Studiemedelstagare som avbryter komvuxstudier – orsaker och konsekvenser* och Göteborgs stad (2016-02-15). *Avbrott inom vuxenutbildningen – vilka avbryter och varför?*

<sup>15</sup> <https://forte.se/nyhet/svenska-esf-radet-och-forfte-utvecklar-ny-temaplattform-for-ett-hallbart-arbetsliv/>

<sup>16</sup> Prop. 2017/19:99 *Vårändringsbudget för 2019.*

<sup>17</sup> Statskontoret (2018). *Sammanställning av kunskap om utomeuropeiskt födda kvinnor som står utanför arbetskraften.*

som innebär omfördelning av 300 miljoner kronor, bland annat med avsikt att de ska komma utrikes födda kvinnor till del, och 31 mars aviserades en ändring i vårändringsbudgeten om att satsa ytterligare 340 miljoner kronor bland annat med den målgruppen i åtanke. Sedan 2018 driver SKL satsningen Öppen förskola för språk och integration för att nå ut till utrikes och nyanlända kvinnor med insatser som syftar till arbetsmarknadsetablering.<sup>18</sup> Stockholms stad har med stöd av socialfonden bedrivit projektet SUVAS för att nå ut till unga som varken arbetar eller studerar 20–29 år. Erfarenheterna från dessa initiativ visar att det behövs särskilda och utåtriktade arbetsmetoder för att tillgängliggöra stödet till. En utlysning kan göras för att fortsätta utveckla och implementera gjorda erfarenheter, där erfarenheter från övriga Europa också kan tas tillvara.<sup>19</sup>

- *Projekt för att stödja nyanställda lärare i skolor i socioekonomiskt utsatta områden.* Ett stödmaterial har tagits fram för nya rektorer med fokus på de hundra första dagarna (kallat R 100) i samarbete mellan SKL, Lärarförbundet skolledare och Sveriges skolchefer.<sup>20</sup> Liknande partsgemensamt stöd bör utvecklas för nyutexaminerade lärare och eventuellt andra i verksamheten för att öka kvalitet i introduktionen och öka intresset att stanna kvar i yrket i socioekonomiskt utsatta områden. Fokus bör vara på att överbygga övergången till praktiken och hur arbetet anpassas till särskilt utsatta grupperns behov. Möjligen kan medfinansiering användas i form av statsbidraget för att stärka likvärdigheten i kunskapsutvecklingen i förskoleklass och grundskolan. Det totala beloppet att fördela enligt vårändringsbudgeten ska vara 3,5 miljarder kronor. Arbetet kan koordineras av SKL.

Sveriges Kommuner och Landsting

Avd för utbildning och arbetsmarknad  
Per-Arne Andersson

---

<sup>18</sup> <https://skl.se/skolakultur/fritid/forskolagrundochgymnasieskola/forskolafridshem/oppenforskolaforsp rakochintegration/omsatsningen.25946.html>

<sup>19</sup> Hall, A.-M., & Irving, P. (2015). *Pes practices for the outreach and activation of NEETs – a contribution of the Network of Public Employment Services.*

<sup>20</sup> <https://www.lararforbundet.se/artikelsidor/en-rektors-forsta-hundra-dagar>